

bet.

4. Н.М.Маматов. Автомобиллар, II qism. Darslik -T.:«O'zbekiston», 1998 y. -402 bet.

5. Бекмуротова Н. Чилангарлик ишлари. Тошкент, Мехнат, 2002 й. 220 б
Qo'shimcha adabiyotlar

1. O'zbekiston respublikasi avtomobil transporti harakatidagi tarkibiga texnik xizmat ko'rsatish va ta'mirlash haqidagi «Nizom», T.: «O'zavotrans», 1999
2. Narzullayev K. Sh., Xidirov U. X., Chilangarlik fanidan. uslubiy qo'llanma NamMQI-2015 y 81 bet.
3. В.С.Старичков. Слесарлик ишларидан практикум,Т., "Укитувчи", 1986
4. А.Нормиrzaев, А.Нурiddinov. Kasb mahorati fanidan o'quv qo'llanma NamMQI-2020 y 137 bet.
5. К.А.Ачкасов, В.П.Верера. Справочник начинающего слесаря. М., 1987.

Аxborot манбалари

<http://www.ziyouat.uz> -Ta'lim portal
<http://www.tvirpx.com> – hushmasi talabalar uchun portal

Namangan muhandislik-qurilish instituti tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan.

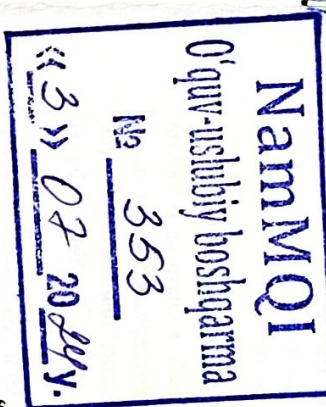
Fan/modul uchun mas'ul: Z. Turg'unov – NamMQI, Transport logistikasi kafedrası o'qituvshı.

Taqrizchi(lar): X.Soliev - NamMQI, Transport logistikasi kafedrası dotsent.

О'ЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ

ОЛIV ТА'ЛИМ, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

НАМАНГАН МУННАНДИСЛИК-ҚУРИЛИШ ИНСТИТУТИ

“KASB MAHORAT” FANINING
O'QUV DASTURI

“KASB MAHORAT” FANINING
O'QUV DASTURI
NamMQI rektori
Sh. Ergashev
2024 yil

Bilim sohasi:

700 000 - Muhandislik, ishlov berish va qurilish sohalari
1000 000 - Xizmatlar

Ta'lim sohasi:

710000 - Muhandislik ishi
1040 000 - Transport xizmatlari

Ta'lim yo'nalishlari:

60713200 - Transportda tashishni tashkil etish va boshqarish (transport turlari bo'yicha)
61040100 - Transport logistikasi (transport turlari bo'yicha)

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	ECTS-Kreditlar	
			2024-2025	3
KMZ104 KMP206 Fan/modul tur Tanlov	Ta'lim tili O'zbek		Xaritadaagi dars soatlari 4	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Kash mahorati	60 a	60	120
2.	I. Fanning mazmuni			
<p>Fanni o'qitishdan maqsad - ushbu fanni o'qitishdan maqsad talabalarga Transport logistikasida foydalaniladigan texnikalarni sozlash, rostlash va ta'mirlash hamda qurilma va jihozlardan foydalanish va ularga texnik ekspluatatsiyasini tashkil etish bo'yicha bilim va ko'nikma olish, transport vositalarining samardorligini oshirish mexnat-material va energetik resurslarni ekspluatatsiya jarayonida tejashni o'rganish.</p> <p>Fanning vazifasi - Chitlangarlik ishlarida asbobva jihozlarning ishlash prinsiplari, o'lchamlari va nazorat qilish qurullarini, zamonaviy o'lchov asboblardan foydalanish, konstruktivlik chizimlar asosida qism va detallarni tayyorlash bo'yicha olingan bilimlarni amalda qo'llay bilish ko'nikmalari berish.</p> <p style="text-align: center;">II. Asosiy nazariy qism (amaliy mashg'ulotlar)</p> <p>Amaliy mashg'ulotlar maxsus, multimedia qurilmalari va materiallar bilan jixozlangan auditoriyada akademik guruhlarda o'tkaziladi. Amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish bo'yicha uslubiy ko'rsatma va tavsiyalar ishlab chiqiladi hamda talabalarga yetkaziladi. Unda talabalar amaliy mashg'ulotlar bo'yicha olgan bilim va ko'nikmalarini amalda bajarish orqali yanada boyitadilar.</p> <p>Shuningdek darslik va o'quv qo'llanmalar asosida talabalar bilimlarini mustakamlashga erishish, tarqatma materiallardan foydalanish, ilmiy maqolalar va tezislar chop etish orqali talabalar bilimini oshirish, amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rgazmani qurollar tayyorlash va boshqalar tavsiya etiladi.</p> <p style="text-align: center;">1-mavzu. Rejalash asboblardan foydalanish</p> <p>Tekishlikda rejalashning vazifasi va uni bajarish usullarini; rejalashda ishlatiladigan asboblari va moslamalarni; ish o'rini tashkil qilish qoidalari va rejalash ishlari vaqtida mehnat xavfsizligi qoidalari; rejalashda yuz berishi mumkin bo'lgan nuqsonlarni va ularning oldini olish hamda bartaraf etish usullarini o'rganish.</p> <p style="text-align: center;">2-mavzu. O'lchov asboblardan foydalanish</p> <p>O'lchov asboblardan ishlatish, Metaldan yasalgan chizg'ich bilan o'lchash,</p>				

2

<p>Kromitsirkul va nutromer bilan o'lchash, Shrangensirkul bilan o'lchash, mikrometr bilan o'lchash, burchak o'lchagich bilan burchaklarni o'lchash, tirgishni qalamecha shchup bilan o'lchash asboblardan to'g'ri va unumli foydalanishni tashkil qilishni o'rganishdan iborat.</p> <p style="text-align: center;">3-mavzu. Yassi yuzalarni to'g'ri chiziq bilan rejalash</p> <p>Metall yuzasini rejalashga tayyorlash, o'zaro perpendikulyar chiziklar chizish, parallel chiziq chizish, o'lchamlarni o'q chizig'i va chala mahsulot—zagotovka qirrasidan hisoblab rejalash, bir-biriga nisbatan burchak holatida joylashgan chiziq chizish o'rganishdan iborat.</p> <p style="text-align: center;">4-mavzu. Yassi yuzalarni egri chiziq bilan rejalash</p> <p>Aylanalarni rejalash va qismlarga bo'lish, fo'g'ri chiziqning egri chiziq bilan tutashuvi. Egri chiziqning egri chiziq bilan tutashuvi. Yassi detallarning egri chiziq konturlarini rejalashni o'rganish.</p> <p style="text-align: center;">5-mavzu. Fazoviy rejalash</p> <p>Fazoviy rejalashning vazifasi va bajarish usullarini; ishlatiladigan asbob va moslamalarni; zagotovkani rejalashga tayyorlash qoidalarni va rejalash baza qoidalarni o'rganish, chala mahsulotning yarqoqligini tekshirish va ularni rejalashga tayyorlash, rejalashda xavfsiz ishlash qoidalarga roya qilish, chizg'ich, kemtarlar va rejalash tsirkuli oyoqchalarni charxlash hamda qirovini to'kish kabi amallarni egallashlari lozim.</p> <p style="text-align: center;">6-mavzu. Metall qirgich</p> <p>Kerakli asboblarni va ulardan foydalanish, ish o'rini tashkil qilish va xavfsiz ishlash qoidalarni; panja, tirsak va yelka zarblari berishni; zubilo va kreysmeysel burchaklarini charxlash va nazorat qilish tartiblarini; metallni gira jag'lari sahida va undan yuqori sahda qirgich usullarini o'rganish;</p> <p style="text-align: center;">7-mavzu. Metallni kesish</p> <p>Metall tasmasini gira jag'lari sahida bo'yab kesish, metall qatlarni yassi keng yuzada kesib olish, egri chiziqli arig'chalar ochish, metallni sandon-taxtada kesish, pnevmatik kesish bo'lqasi bilan kesish, kesuvchi asboblarni kesish, charxlash va tig' qirovini ketkazish usullarini o'rganish;</p> <p style="text-align: center;">8-mavzu. Metallni to'g'ri qilish</p> <p>To'g'ri qilish operatsiyalarining vazifasini va ularni bajarish usullarini; ishlatiladigan asboblari hamda moslamalarni; ish o'rini tashkil qilish, xavfsizlik qoidalarni o'rganishlari; Enli tomoni bukilgan metall tasmani to'g'ri qilish, metall chiv'qini to'g'ri qilish, cheki bukilgan metallni to'g'ri qilish (trixovka qilish), metall listni to'g'ri qilish;</p> <p style="text-align: center;">9-mavzu. Metallni bukish</p> <p>Bukish amallarining vazifasi va ularni bajarish usullarini; ishlatiladigan asboblari va eng oddiy moslamalarni; bukish ishlarini bajarish qoidalarni; ish unumi tashkil qilishga nisbatan qo'yiladigan talablarni; girada bukish, bukish moslamalari vositasida bukish, quvurlarni bukish amallarini egallash lozim</p> <p style="text-align: center;">10-mavzu. Metallni po'lat arra va quvur qirgichda qirgich</p> <p>Metallni qo'li arra va quvur qirgich xtda yurimgali arra stanoklari, abraziv charxtoshlar bplan shfichsidagi amallarining m-n-maga muljallanganligini va bajarishi</p>

3

usullarni, xavfelp ishlash kridalarini bilishlari, polotnorni po'lat arra dastgohiga o'rnatish, metallni po'lat arra bilan qirgishda ish holatini uzlashtirish, metallni po'lat arrada qirgish, metallni polotnosi burilgan po'lat arrada qirgish, quvurlarni quvur qirgichda qirgish usullarini o'rganish.

11-mavzu. Metallni qaychida qirgish

Zagotovkani rejalashtirish, qirgishda qaychi kesish chizig'ini berkitib qo'ymasligi (reja chizig'i ko'rinish turishi) lozimligini, qaychilar (o'nagay va chapqay) tanlashni; qaychini o'ng qo'lga va chap qo'l bilan listni ushlab, uni kesish chizig'i bo'ylab surib turishni, listni kesishda g'adir-budurlar hosil bo'lmasligi kerakligini, kesiladigan list oxiriga jips bosib turpb, o'nagay va chapqay qaychilarda kesishda surish yo'natishlarini ko'rsatishni; ish o'rini tashkil etish va xavfsiz ishlash qoidalarini o'rganish.

12-mavzu. Detallarni egovlash

Umumiy ma'lumotlar egovlarni keriklari (ishlari), egoalarni tasnifi, metallarni egovlash usullari, egovlashda ish holatini o'zlashtirish, egovlashdagi ish harakatlari muvozanatga keltirish usullarini o'rganishdan iborat.

13-mavzu. Yassi yuzalarini egovlash

Keng yuzalarini egovlash, egovlash turlarini tanlash, egovlash ishlarini mexanizatsiyalashni o'rganishdan iborat.

14-mavzu. Tutash yassi yuzalarini egovlash

Asbob va moslamalar tanlash qoidalarini hamda ulardan foydalanish usullarini; yuz bershni ehtimoli bo'lgan brak turlarini va sabablarini hamda ularning oldini olish choralarini; ish o'rini ilmiy tashkil etishga nisbagan qo'yiladigan talablarni; trenajyor va mexanizatsiyalashirilgan asboblarning vazifasi hamda tuzilishini va ulardan foydalanish qoidalarini; egovlashda xavfsiz ishlash qoidalarini o'rganish.

15-mavzu. Egri chiziqli sirtlarni egovlash

Qavariqsirtlarni egovlash, bo'yoq sirtlarni egovlash, egri chiziqli sirtlarga mexanizatsiya lashgan asbob bilan ishlov berishdan iborat.

16-mavzu. Egovlab kengaytirish

Homaki mahsulotni egovlab kengaytirishga tayyorlash, o'yiqlarni egovlab kengaytirish, teshiklarni egovlab kengaytirishni o'rganishdan iborat.

17-mavzu. Parmalash stanogini boshqarish va uni sozlash

Parmalash. Ochiq va berk teshiklarni parmalash qoidalarini o'rganish.

18-mavzu. Stanokda va parmalash mashinalarida parmalash

Stanoklarda, qo'l, elektr va pnevmatik mashinalar bilan parmalashda xavfsiz ishlash qoidalarini; parmalash, zenkovkalash, zenkerlash va yo'nib kengaytirishda ishlatiladigan asbob va moslamalarni; ochiq va yopiq teshiklarni rejaqa asosan, andoza va konduktor yordamida parmalash, teshiklarni zenkovkalash va yo'nib kengaytirish usullarini o'rganish.

19-mavzu. Teshiklarni zenkovkalash, zenkerlash va yo'nib kengaytirish

Teshiklarni zenkovkalash, teshiklarni zenkerlash, teshiklarni yo'nib kengaytirish usullarini o'rganish.

20-mavzu. Tashqi rezba kesish

Qo'l kuchi bilan ishlatiladigan, mexanizatsiyalashirilgan asboblar va stanok yorda mida rezba kesish usullarini; ish umini tashkil qilish, xavfsiz ishlash qoidalarini o'rganish.

21-mavzu. Ichki rezba kesish

Parron teshiklarda rezba kesish, bir tomoni berk teshiklarda rezba kesish usullarini o'rganishdan iborat.

22-mavzu. Parchini birkimalar yasash

Detallarni parchinlashga tayyorlash, yashirin kallaqli qilib parchinlash, yarim yumaloq kallaqli qilib parchinlash, pnevmatik parchinlash bolg'asi bilan parchinlashni o'rganishdan iborat.

23-mavzu. Moslash (pripravka)

Andoza — shablon va kontrandoza yasash, to'g'ri chiziq konturini ("qaldirg'och quyrug'i" ko'rinishi) ikki detalni o'zaro moslashni o'rganish.

24-mavzu. Ishqalab moslash

Yuzalarni ishqalab moslashga tayyorlash, shuningdek, homaki mahsulotlarning o'lchamlarini va ishqalab moslash hamda shu amal bajarilgan yuza sifatini aniqlash usullarini; bu ishda qo'llaniladigan materiallar, asboblar va moslamalarni; xavfsizlik qoidalarini o'rganish.

25-mavzu. Yassi yuzalarini shaberlash

Shaberlashga tayyorlanish, yassi yuzalarni qo'lida shaberlash, yassi yuzalarni mexanik shaberda shaberlash, shaberlarni charxlash va qirovini to'kishni o'rganishdan iborat.

26-mavzu. Tutashma yassi yuzalarini shaberlash

Parallel yassi yuzalarni shaberlash, bir-biriga nisbatan burchak holatida joylashgan yassi yuzalarni shaberlashni o'rganishdan iborat.

27-mavzu. Egri chiziqli yuzalarini shaberlash

Yuzalarni shaberlashga tayyorlash va yassi hamda egri chiziqli yuzalarni shaberlash usullarini; shaberlashda xavfsiz ishlash qoidalarini; shaberlangan yuzalarni nazorat qilish va shaberlarni charxlash, uch yoqli shaberlarni charxlash, qayrash, yassi hamda egri chiziqli yuzalarni daslabki va uzil-kesil shaberlash usullarini o'rganish.

28-mavzu. Yumshoq kavsharlar bilan kavsharlash

Kavsharlashga tayyorlanish hamda yumshoq kavshar bilan kavsharlashni o'rganish.

29-mavzu. Podshipniklarni ogartirish va ularga babbit quyish foydalanish.

Ogartirish hamda Podshipniklarga babbit qo'yishni o'rganish.

30-mavzu. Payvandlash

Payvandlashga tayyorlanish, yassi yuzalarni qo'lida shaberlash, yassi yuzalarni mexanik shaberda shaberlash, shaberlarni charxlash va qirovini to'kish usullardan foydalanish.

III. Tajriba mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

O'quv rejada tajriba ishlarni bajarish ko'zda tutilmagan.

IV. Laboratoriya ishlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

O'quv rejada laboratoriya ishlarni bajarish kuzda tutilmagan

V. Mustaqil ta'lim topshiriqlari

Mustaqil ta'lim quyidagi shakllarda tashkil etiladi:

- fan va texnikani eng so'ngi yutuqlarini internet tizimi va davriy nashrlardan aniqlab, o'rganib referat shaklida rasmiylashtirish va bu haqida kafedrada yoki seminarlarda axborot berish:
 - amaliy mashg'ulotlarda muayyan mavzu bo'yicha tinglangan ma'lumotlarni tarqatma materiallardan foydalanib, qo'shimcha materiallarni o'zlashtirib mustaqil qayta ishlash:
 - o'rganilayotgan mavzu bo'yicha o'quv laboratoriyasida mavjud agregat va uzellarni konstruksiyasini amaliy o'zlashtirish:
 - masofaviy ta'lim;
 - faol va muammoli o'qitish uslubidan foydalanilgan o'quv mashg'ulotlari;
 - o'quv qo'llanmalari yordamida fan mavzularini o'rganish.
- Xavfisizlik texnikasi qoidalari
 - Ishchi o'rmini tashkil etish
 - Chilangarlik anjomlari va ish turlari
 - Rejalash asboblardan foydalanish
 - O'lchov asboblardan foydalanish
 - Yassi yuzalarni to'g'ri chiziqdar bilan rejalash
 - Yassi yuzalarni egri chiziqdar bilan rejalash
 - Metall kirgish va kesish
 - Metallni to'g'rilash va bukish detallar tayyorlash
 - Metallni po'lat arra va quvur qirgichda qirgich
 - Metallni qaychida qirgich
 - Detaillarni egovlash, egov turlari
 - Yassi va tutash yuzalarini egovlash
 - Parmalash stanogini boshqarish va uni sozlash
 - Stanokda va parmalash mashinalarida parmalash
 - Teshtiklarni zenkovkalash, zenkerlash va yo'nib kengaytirish
 - Rezbatli birkmalalar, rezba shakllari o'lchamlari
 - Tashqi va ichki rezba kesish
 - Parchinli birkmalalar yasash
 - Yegri chiziqli sirtlarni egovlash
 - Fazoviy rejalash
 - Yegovlab kengaytirish
 - Moslash (priipasovka)
 - Yassi va tutashma yuzalarni shabertlash

- Yegri chiziqli yuzalarni shabertlash
- Ishqalab moslash
- Yumshoq va qatiq kavsharlar bilan kavsharlash
- Payvandlash,
- Payvandlash turlariva va muhitlari

VI. Ta'lim natijalari / Kasbiy kompetensiyalari

Talaba bilishi kerak:

- Chilangarlik ishlarni bajarishda metallarni rejalash, to'g'rilash, kesish, bukish, po'lat arra va qaychida kesish, egovlash, parmalash, zenkerlash rezba kesish, parchinli birkmalalar va Chilangarlikda ishlatiladigan asboblard to'g'ri foydalanishi to'g'risida ma'lumotlarga ega bo'lishi;
- transport vositalariga texnik xizmat ko'rsatish hamda ularni ta'mirlash metallarni tekislik va fazoviy tekisliklarda o'lchash va rejalashni bilish to'g'risida malakalarga ega bo'lishlari.
- rangli va qora metallarga ishlov berish, murakkab bo'lmagan detallarni xo'jalik ustaxonasi sharoitida berilgan o'lchamlar bo'yicha tayyorlay olish, turli murakkablikdagi transport vositalarini ishga tayyorlash, ish jarayonlarida uchraydigan nosozliklarni aniqlash va ularni bartaraf etish ko'nikmalariga ega bo'lishlari lozim.

VII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari

- Ma'ruzalar:
- Intertfaol keys-stadlar:
- Seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar):
- Guruhlarda ishlash:
- Taqdimotlarni qilish:
- Jamoa bo'lib ishlash va ximoya qilish uchun loyihalar.

VII. Kreditlarni olish uchun talablar:

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks etira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va nazorat uchun berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishini topshirish.

Asosiy adabiyotlar

1. Borovskiy Yu. Avtomobillarning tuzilishi, texnik xizmat ko'rsatish va ta'mirlash. Darslik Mexnat, 2001 y. -485 bet.
2. Siddiqnazarov Q. M. Avtomobillarning texnik ekspluatatsiyasi darslik-T.: "Voriz nashiryot" 2008 y.-560 bet.
3. Maktienko N., Umronxujayev A. Chilangarlik. Darslik -T.: Mexnat, 2003 y. -272